7. Kapitulua

Integral anizkoitza

ikurra duten ariketak ebazteko komenigarria izango da funtzioen adierazpen grafiko eta zenbakizko kalkulurako programa informatiko bat erabiltzea, Winplot adibidez.

7.1 Integral bikoitza

7.1. Ariketa Ondorengo irudietan agertzen diren solidoak definitzeko erabiltzen diren gainazal guztien adierazpen analitikoa kalkulatu.

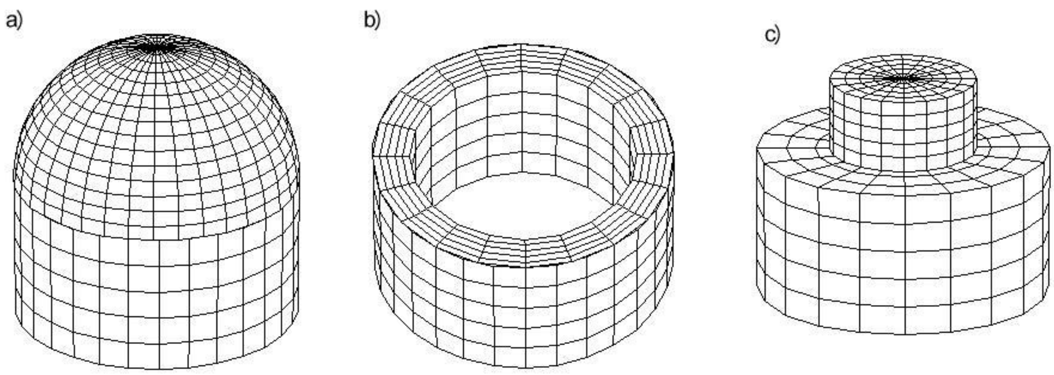

7.2. Ariketa Ondorengo baldintzek definitzen duten gorputza marraztu eta bere bolumena kalkulatu.

a) $z = \dfrac{y}{2},\ 0 \le x \le 4,\ 0 \le y \le 2,\ z = 0$ b) $z = 6 - 2y,\ 0 \le x \le 4,\ 0 \le y \le 2,\ z = 0$

c) $z = 4 - x - y,\ y = x,\ y = 2,\ x = 0,\ z = 0$ d) $z = 4,\ y = x,\ y = 0,\ x = 2,\ z = 0$

e) $2x + 3y + 4z = 12,\ x = 0,\ y = 0,\ z = 0$ f) $z = 1 - xy,\ y = x,\ x = 0,\ y = 1,\ z = 0$

g) $z = 4 - y^2,\ y = x,\ x = 0,\ z = 0$ h) $z = \mathrm{e}^{-\frac{x+y}{2}},\ 0 \le x < \infty,\ 0 \le y < \infty,\ z = 0$

7.3. Ariketa D integrazio-eremua marraztu, integrala kalkulatu eta integrala berridatzi integrazio-ordena aldatuz.

a) $\displaystyle\int_0^2 dx \int_0^1 (1+2x+2y)\,dy$ c) $\displaystyle\int_{-a}^{a} dx \int_{-\sqrt{a^2-x^2}}^{\sqrt{a^2-x‘2}} (x+y)\,dy$ e) $\displaystyle\int_0^1 dy \int_0^{y-1} \mathrm{e}^{x+y}\,dx$

b) $\displaystyle\int_0^6 dy \int_{y/2}^{3} (x+y)\,dx$ d) $\displaystyle\int_0^1 dy \int_{y-1}^{0} \mathrm{e}^{x+y}\,dx$ f) $\displaystyle\int_0^4 dy \int_{y/2}^{\sqrt{y}} x^2y^2\,dx$

7.4. Ariketa Koordenatu polarrak erabiliz, integral bikoitza kalkulatu non funtzioa eta integrazio-eremua ondorengo baldintzetan agertzen diren.

1. $z = x+y,\ x^2+y^2 \leq 4,\ x \geq 0,\ y \geq 0$

2. $z = \mathrm{e}^{-\frac{x^2+y^2}{2}},\ x^2+y^2 \leq 25, x \geq 0$

3. $z = \operatorname{arctg}\left(\dfrac{y}{x}\right),\ x^2+y^2 \leq 25,\ x \geq 0$

4. $z = 9-x^2-y^2,\ x^2+y^2 \leq 9,\ x \geq 0,\ y \geq 0$

7.5. Ariketa Ondorengo irudietan agertzen diren eremu lauak kontsideratuz eta koordenatu angeluzuzenak eta koordenatu polarrak erabiliz, $z(x,y)$ funtzioarentzat integrazio limiteak idatzi. Azaldu kasu bakoitzarako aukeratuko zenituzkeen koordenatuak.

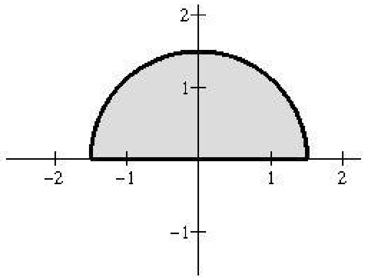

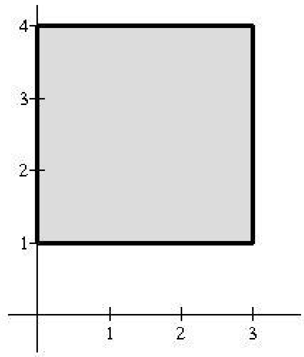

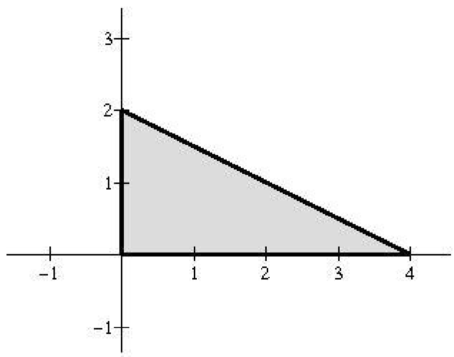

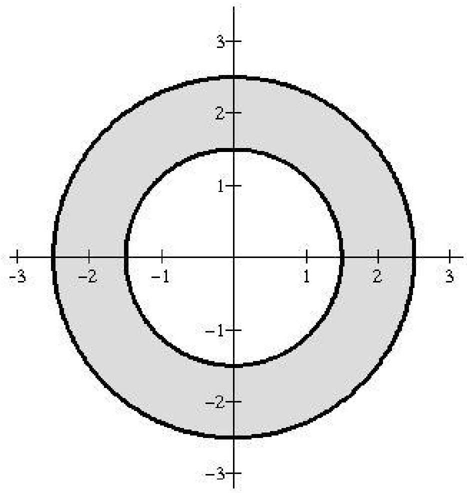

7.6. Ariketa Ondorengo ariketetan integrazio-eremua marraztu eta koordenatu polarrak erabiliz integral bikoitza kalkulatu.

a) $\displaystyle\int_0^a dy \int_0^{\sqrt{a^2-y^2}} y\,dx$ c) $\displaystyle\int_0^2 dx \int_0^{\sqrt{2x-x^2}} xy\,dy$ e) $\displaystyle\int_0^2 dy \int_y^{\sqrt{8-y^2}} \sqrt{x^2+y^2}\,dx$

b) $\displaystyle\int_0^3 dx \int_0^{\sqrt{9-x^2}} (x^2+y^2)^{3/2}\,dy$ d) $\displaystyle\int_0^a dx \int_0^{\sqrt{a^2-x^2}} x\,dy$ f) $\displaystyle\int_0^4 dy \int_0^{\sqrt{4y-y^2}} x^2\,dx$

7.7. Ariketa $z = c$ planoak mugatzen duen $z = 1 + x^2 + y^2$ paraboloidearen zatiaren azalera kalkulatu. Bi gainazal horiek mugatutako gorputzaren bolumena kalkulatu.

7.8. Ariketa $x^2 + z^2 = 1,\ x \geq 0,\ y \geq 0,\ z \geq 0$ zilindroak ebakitako $z = 2 - x - y$ planoaren zatiaren azalera kalkulatu.

7.9. Ariketa Kurba paraboliko bat jarraituz xafla metaliko bat moztu dugu (ikus irudia).

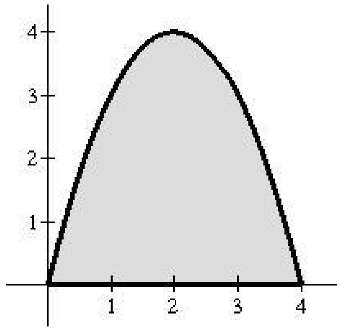

1. Parabolaren ekuazioa lortu.
2. Puntu bakoitzeko dentsitatea, $d(x, y)$, konstantea dela suposatuz M grabitate-zentroa kalkulatu.
3. Demagun $d(x, y)$ dentsitatea ez dela konstantea. Har ditzagun ondorengo funtzioak:

   $$d_1(x, y) = kx,\ d_2(x, y) = kxy,\ d_3(x, y) = k|x - y|,\ d_4(x, y) = k(4 - x)(4 - y)$$

   Aztertu funtzio hauen adierazpena, beraien gradientearena eta baita beraien sestra-kurbena ere. Grabitate-zentroaren aldaketa funtzioen arabera aztertu.

7.2 Integral hirukoitza

7.10. Ariketa Integral hirukoitza erabiliz, ondorengo baldintzek osatutako gorputzen bolumena kalkulatu:

a) $x = 4 - y^2,\ z = 0,\ z = x$

b) $z = xy,\ x = 0,\ x = 1,\ y = 0,\ y = 1$

c) $z = 36 - x^2 - y^2,\ z = 0$

d) $z = 4 - x^2,\ y = 4 - x^2,\ x \geq 0,\ y \geq 0,\ z \geq 0$

e) $z = 9 - x^2,\ y = 2 - x,\ y = 0,\ z = 0,\ x \geq 0$

f) $z = x^2 + y^2,\ x = 0,\ x = 1,\ y = 0,\ y = 1$

7.11. Ariketa Ondorengo integral hirukiotzek gorputz baten bolumena adierazten dute. Gorputza marraztu eta integral hirukoitza berridatzi, kasu bakoitzean eskatzen den eran.

a) $\displaystyle\int_0^4 dx \int_0^{\frac{4-x}{2}} dy \int_0^{\frac{12-3x-4y}{4}} dz$
ordena berria: $\int dz \int dx \int dy$

c) $\displaystyle\int_0^1 dy \int_y^1 dx \int_0^{\sqrt{1-y^2}} dz$
ordena berria: $\int dx \int dy \int dz$

b) $\displaystyle\int_0^3 dx \int_0^{\sqrt{9-x^2}} dy \int_0^{6-x-y} dz$
ordena berria: $\int dy \int dx \int dz$

d) $\displaystyle\int_0^2 dx \int_{2x}^4 dy \int_0^{\sqrt{y^2-4x^2}} dz$
ordena berria: $\int dz \int dy \int dx$

7.12. Ariketa $x^2+y^2 = z^2$, eta, $z^2 = c^2$ baldintzek mugatutako gorputzaren bolumena kalkulatu.

7.13. Ariketa 1. ariketan azaltzen diren gorputzak koordenatu zilindrikoetan adierazi.

7.14. Ariketa Puntu bakoitzaren koordenatuak koordenatu-sistema desberdinetan adieraziz, ondorengo taula osatu.

Koordenatu kartesiarrak (x, y, z)	Koordenatu zilindrikoak (θ, ρ, z)	Koordenatu esferikoak (θ, φ, r)
$(0.096, 0.116, 0.45)$		
	$(1.44, 2.35, 3.3)$	
		$(1.445, 1.57, 1.85)$
	$(5.4, 1.75, -2.7)$	
$(-0.66, -0.216, 1.15)$		
		$(2.57, 2.1, 1.85)$

7.15. Ariketa Koordenatu zilindrikoetan idatzita dauden ondorengo integraletan gorputz baten bolumena adierazten da. Gorputza marraztu.

a) $\displaystyle\int_0^{\pi/2} d\theta \int_0^3 dr \int_0^r r\, dz$ b) $\displaystyle\int_0^{2\pi} d\theta \int_0^{\sqrt{3}} dr \int_0^{3-r^2} r\, dz$

7.16. Ariketa Koordenatu esferikoetan idatzita dauden ondorengo integraletan gorputz baten bolumena adierazten da. Gorputza marraztu.

a) $\displaystyle\int_0^{2\pi} d\theta \int_{\frac{\pi}{6}}^{\frac{\pi}{2}} d\varphi \int_0^4 \rho^2 \sin\varphi\, d\rho$ b) $\displaystyle\int_0^{2\pi} d\theta \int_{\frac{\pi}{6}}^{\pi} d\varphi \int_2^5 \rho^2 \sin\varphi\, d\rho$

7.17. Ariketa Irudian agertzen den P puntu bakoitzeko dentsitatea, P puntutik jatorrirainoko distantziaren karratuaren proportzionala da.

1. Dentsitate-funtzioa interpretatu.
2. Dentsitate-funtzioaren gradientea kalkulatu eta interpretatu.
3. Gorputzaren masa kalkulatu.

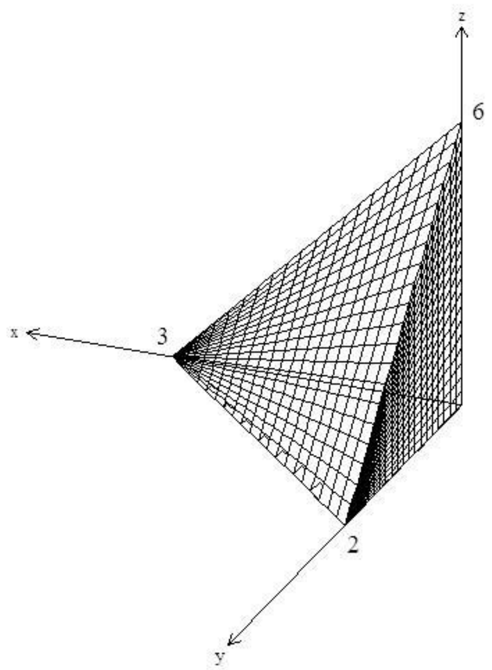

7.18. Ariketa Har dezagun irudian agertzen den zilindro parabolikoa.

1. Puntu bakiotzeko $d(x, y, z)$ dentsitatea konstantea dela suposatuz grabitate-zentroa kalkulatu.
2. Demgun $d(x, y, z)$ dentsitatea aldakorra dela. Izan bitez ondorengo funtzioak:

   $$d_1(x, y, z) = kx,\ d_2(x, y, z) = ky,\ d_3(x, y, z) = kz, d_4(x, y, z) = k(y + 2)$$

   Funtzio hauek, beraien gradienteak eta beraien sestra-kurbak interpretatu. Aztertu grabitate-zentroaren aldaketa funtzio horien arabera.

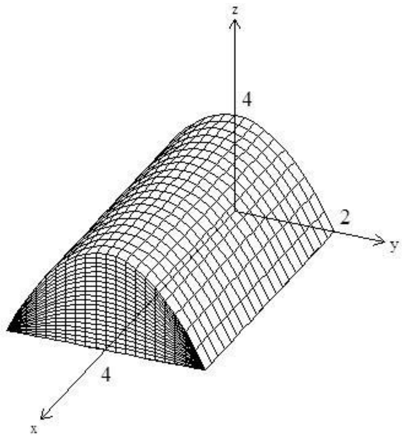
z
4
2
y
4
x